

Čís. 10988.

Tím, že spoluvlastník usedlosti zřídil třetí osobě na své polovici usedlosti knihovně zajištěnou výměnu a služebnost bytu a trpěl výkon těchto práv bez souhlasu druhého spoluvlastníka, předsevzal na společné věci takovou změnu, kterou se dotkl jeho podílu (§ 828 obč. zák.) a zasáhl neoprávněně a svémocně do spoluvlastnického oprávnění druhého spoluvlastníka. Tento jest oprávněn domáhati se žalobou podle § 523 obč. zák. na onom spoluvlastníku, by byl uznán povinným uznati, že třetí osoba bydlí v usedlosti bez právního důvodu a že služebnost bytu a výměna nejsou po právu, a svoliti k výmazu služebnosti bytu i výměny, na třetí osobě pak, by byla uznána povinnou, usedlost vykliditi, uznati, že služebnost bytu a výměna nejsou po právu, a svoliti k výmazu služebnosti bytu a výměny.

(Rozh. ze dne 17. září 1931, Rv I 1130/31.)

Spoluvlastníkem nemovitosti byl žalobce František R. a Václav K., jenž prodal svůj spoluvlastnický podíl Václavu O-ovi, vymíniv si v kupní smlouvě doživotní a bezplatnou služebnost bytu a výměnek, nakopati si každoročně řádek ranných brambor na poli Václava O-a podle svého výběru. Žalobou, o niž tu jde, domáhal se František R. na Václavu O-ovi a Václavu K-ovi: I. by žalovaný Václav O. byl uznán povinným uznati, že žalovaný Václav K. bydlí v usedlosti bez právního důvodu, II. by žalovaný Václav K. byl uznán povinným, usedlost vykliditi, III. že služebnost bytu a výměnek, podle níž má Václav K. právo nakopati si každoročně řádek brambor na poli Václava O-a podle svého výběru nejsou po právu a že žalovaní jsou povinni to uznati a dáti svolení, by služebnost bytu i výměnek byly z pozemkové knihy vymazány. O b a n i ž š í s o u d y uznaly podle žaloby, o d v o l a c í s o u d z těchto důvodů: Žaloba, o niž tu jde, jest podle svého obsahu a návrhu žalobou zápůrčí ve smyslu §§ 354, 361, 523 a 828 obč. zák. Kdežto žaloba vlastnická ve smyslu § 366 obč. zák. slouží k ochraně práva vlastnického proti tomu, kdo vlastníku věc zadržuje, směřuje žaloba zápůrčí k obhájení vlastnictví proti těm, kdo ruší vlastnictví jiným způsobem, než zadržováním věci. Žaloba zápůrčí slouží však nejen k obhájení vlastnictví proti bezprávnému výkonu nebo rozšiřování služebnosti, nýbrž i k ochraně proti osobování si jiných práv, zejména břemen reálních a vůbec k zamezení každého bezprávného vsahání v obor vlastnický. Základem žaloby té jest jednak vlastnictví (spoluvlastnictví) věci, jednak rušební čin. Že žalobce jest spoluvlastníkem jedné poloviny usedlosti čp. 16 a 17, jest nesporné. Vlastníkem usedlosti čp. 16 a 17 jest žalobce polovicí a žalovaný Václav O. druhou polovicí; právní moc nad usedlostí náleží jim tudíž oběma dohromady; k nakládání nejen s celou usedlostí, nýbrž s jakoukoliv hmotnou její částí a k poskytnutí užívání celé usedlosti i části její osobě třetí zřízením služebnosti bytu a výměnku obsahu v žalobě uvedeného, jest třeba srovnalé vůle obou spoluvlastníků ve smyslu §§ 361, 828 a 829 obč. zák. Jest však zjištěno, že takové zmocnění v souzeném případě žalovaný O. od žalobce neměl. Již z tohoto důvodu ne-

mohl žalovaný O. poskytnouti žalovanému K-ovi právo služebnosti a výměnku v žalobě blíže uvedených a zříditi mu je trhovou smlouvou. Tím poskytl žalovaný O. žalovanému K-ovi právo trvale užívati fysické části usedlosti společné se žalobcem, na základě smlouvy trhové. Poskytnutí takového práva zřízením služebností v žalobě uvedených a vtělení práv těch na usedlost, třebaže jen na polovici žalovaného Václava O-a, nenáleží však k věcem řádné, obyčejné správy, to tím méně, ano se tak stalo bez souhlasu žalobce, bez jeho vědomí a na jeho úkor. Tím, že si žalovaný Václav K. vymínil trhovou smlouvou ze dne 25. března 1927 pro sebe doživotně a bezplatně pod hypotekou poloviny usedlosti čp. 16 s pozemky, připsané žalovanému Václavu O-ovi, služebnost bytu a výměnku od žalovaného Václava O., v usedlosti fakticky podle smlouvy nadále bydlí a služebnosti bytu a výměnku fakticky také používá, to vše bez souhlasu žalobce jako spoluvlastníka druhé polovice usedlosti, osobuje si ve smyslu § 523 obč. zák. právo, jímž omezuje spoluvlastnictví žalobce a porušuje je, an neprokázal, že mu služebnosti byly propůjčeny oběma spoluvlastníky, neboť jen oba společně mohou mu zříditi takové právo s právní účinností. Je-li tu různost vůle, nemůže se státi se společnou věcí žádná změna, ježto se právo každého spoluvlastníka vztahuje na celou věc a každou změnou s ní jsou dotčena práva všech společníků. Žalovaný K. nedokázal proti žalobci, že nabyl zákonným způsobem práva služebnosti bydlení a výměnku. Jsou tu tudíž podmínky žaloby zápůřčí proti žalovanému K-ovi, an si bez právního a zákonného důvodu nechal zříditi od žalovaného O-a služebnost bytu a výměnku a fakticky je používá. To, že vymíněné služebnosti byly vtěleny jen na polovici usedlosti čp. 16 a 17, nikoliv však na usedlost celou, jest nerozhodné, neboť fakticky vztahuje se hledíc k § 485 obč. zák. služebnost na celou usedlost a jest proto zřízení služebnosti té na ideálním podílu žalovaného O-a ve smyslu § 485 obč. zák. nepřípustné. Žádný ze spoluvlastníků není bez souhlasu druhých oprávněn třetím osobám dovoliti nebo zříditi práva, jež by se podle své povahy vztahovala k celé společné věci a takto zatěžovala i podíly druhých společníků, jakž tomu v souzeném případě. Následkem toho jest každý ze spoluvlastníků oprávněn brániti se zápůřčí žalobou výkonu takových neoprávněně spoluvlastníkem povolených neb trpěných práv třetích osob. Měl proto žalobce plné právo zakročiti proti žalovanému K-ovi žalobou zápůřčí na obhájení svobody a neobmezenosti svého práva vlastnického (spoluvlastnického), aniž k žalobě potřeboval souhlas druhého spoluvlastníka — žalovaného Václava O-a. Pokud se týče výměnku záležejícího v právu nakopati si každoročně jeden řádek ranných bramborů na poli Václava O-a, jest výměnkem tím spoluvlastnické právo žalobcovo zasaženo proto, že i výměnek ten vázne fakticky na usedlosti čp. 16 a 17, třebaže formálně jest vložen jen na ideální polovici žalovaného O-a. Jsou proto vývody žalovaných ohledně výměnku, zejména poukaz k tomu, že obsahem výměnku není právo nakopati si brambory na poli k usedlosti čp. 16 a 17 náležejícím, nerozhodné a tvrzení, že má žalovaný ještě jiná pole, novotou v řízení odvolacím podle § 482 c. ř. s.

nepřípustnou. Poukázati jest jen k tomu, že žalovaný K. v odvolání sám přiznává, že splnění závazku žalovaným O-em ohledně služebností vymíněných ve smlouvě předpokládá jeho dohodu se žalobcem, čímž sám doznává, že bez takovéto dohody, která dosud vůbec k místu nepřišla, závazek ten proti žalobci jest právně bezúčinný a neplatný. Vzhledem k řečenému právem proto rozhodl prvý soud napadeným rozsudkem podle žalobního návrhu ad II a III ohledně žalovaného Václava K-a.

Pokud se tkne žalovaného Václava O-a jest rozhodnutí prvního soudu i ohledně něho správné. Přípustnost žaloby zápůřčí jednoho spoluvlastníka na druhého, jest v nauce i v praxi uznána; právo spoluvlastníka k žalobě té zakládá se na ustanovení §§ 828 a 366 obč. zák. Při spoluvlastnictví jest děleno jen právo, nikoliv hmotná věc; spoluvlastník nesmí samovolně nakládati ani s nejmenší hmotnou částí společné věci; k nakládání s věcí nebo s jakoukoliv její částí je třeba srovnalé vůle všech spoluvlastníků. Nemohou-li se dohodnouti, nesmí žádný z nich provésti samovolně změnu na společné věci (§ 828 obč. zák.), nýbrž musí se zachovati podle §§ 833—835 obč. zák. Svým ideálním podílem může spoluvlastník libovolně nakládati (§§ 361 a 829 obč. zák.), to se však obmezuje jen na nakládání právní, kdežto s věcí samou nesmí žádný z nich samovolně nakládati a ostatní spoluvlastníky před hotovou věc postaviti, protože věc není jen jeho, nýbrž i cizí, protože tím zasahuje i do cizích práv, takže s celou věcí mohou nakládati jen všichni podílníci společně ve vzájemném souhlasu (§ 828 obč. zák.), nebo sice jeden z nich, ale se svolením všech (§ 837 obč. zák.) nebo se svolením soudu (§ 835 obč. zák.). Svémocný zásah jednoho spoluvlastníka porušuje práva druhých spoluvlastníků a odůvodňuje podání zápůřčí žaloby. K žalobě zápůřčí není třeba souhlasu všech spoluvlastníků neb aspoň jich většiny, nýbrž jest k ní oprávněn také každý jednotlivý spoluvlastník, jak v theorii i v praxi jest uznáno. Spoluvlastník nepodniká totiž žalobou zápůřčí nic, co by ostatní společníky nebo společný majetek poškozovalo, nýbrž hájí jen společný majetek a odráží neoprávněný útok na tuto svobodu. V souzeném případě žalovaný Václav O. tím, že ve smlouvě ze dne 25. března 1927, jak jest nesporno, zřídil žalovanému Václavu K-ovi pro něho doživotně a bezplatně pod hypotekou poloviny jemu připadající usedlosti čp. 16 s pozemky služebnost bytu a výměnek v žalobě blíže popsany, že služebnost tu s výměnkem nechal vložiti na svou polovici usedlosti čp. 16 a 17 ve vložce č. 16 a žalovanému Václavu K-ovi, jak z celého přednesu obou stran vyplývá, trpí výkon těchto vtělených práv, vše to bez souhlasu žalobce jakožto spoluvlastníka, předsevzal ve smyslu § 828 obč. zák. takovou změnu, na společné nemovitosti, kterou zasáhl neoprávněně a svémocně do práv žalobce jakožto druhého spoluvlastníka. I kdyby byl žalovaný O. správcem usedlosti čp. 16 a 17, což však vůbec neprokázal, nebyl by jako takový oprávněn provésti shora řečenou změnu na společné věci, protože se změna ta dotýká podle svého obsahu a důsledků služebnosti a výměnku podstaty celé společné věci bez ohledu k tomu, že se vtělení těchto práv stalo jen na polovici žalovaného Václava O-a; jde o změnu podstatnou a důležitou, k řádné a oby-

čejné správě statku nenáležící. Změnou tou postižena by byla trvale určitá fysická část společné usedlosti, ač usedlost není fysicky dělena; žalovaný O. dal takto určitou část společné usedlosti v trvalé užívání žalovanému K-ovi a práva tato též knihovně zajistil na usedlosti bez souhlasu žalobce. To jest svémocným a protiprávním zásahem do spoluvlastnických práv žalobce a právem se tento domáhá žalobou zápůrčí výroku v prosbě žalobní ad III uvedeného, neboť shora uvedené jednání jest proti žalobci bezúčinné a neplatné. Ani žalobní návrh ad I žaloby není nepřipustný, třebaže má ráz návrhu žaloby určovací, neboť jest spojen se žalobním návrhem na plnění pokud se týče na opomenutí ad III prosby žalobní; v této formě jest jej jako přípustný označiti, neboť jest prostým důsledkem zápůrčí žaloby. To, že žalovaný Václav K. jakožto bývalý spoluvlastník usedlosti v ní bydlel již před smlouvou ze dne 25. března 1927, nemá v souzeném případě význam pro důvodnost žaloby zápůrčí. Rovněž není pochybené žalobní žádání a podle toho výrok napadeného rozsudku, co do práva nakopati si každoročně jeden řádek ranných brambor na poli žalovaného Václava O-a, neboť žalobce se jím domáhá bezúčinnosti a neplatnosti práva toho proti sobě potud, pokud by se dotýkalo usedlosti čp. 16 a 17 s pozemky a pokud pro toto právo byla zřízena hypoteka na usedlosti. Pokud se týče námitky žalovaného O-a co do oprávnění k výmazu služebnosti a výměnku, stačí odkázati na ustanovení § 367 ex. ř., jež dává žalobci na základě rozsudku k tomu oprávnění. Okolnost, že žalobce proti usnesení, jímž bylo povoleno knihovní zajištění služebnosti bytu a výměnku pro žalovaného K-a na polovici usedlosti připsané žalovanému O-ovi, a jež také žalobci bylo doručeno, nepodal rekurs, jest nerozhodná, protože nepodání rekursu žalobcem nevylučuje jeho právo domáhati se ochrany proti neoprávněnému zásahu do jeho práv spoluvlastnických žalobou zápůrčí, jež jest ostatně účinnějším prostředkem proti takovému zásahu, než rekurs. V souzeném případě byla na místě žaloba zápůrčí a není proto důvodná námitka žalovaného O-a v odvolání, že žalobce mohl jednání o zřízení služebnosti bytu a výměnku a jich vtělení odporovati jen podle předpisů řádu odpůrčího a za podmínek tam uvedených. (Srov. Randa: Vlastnictví z roku 1900, str. 237 a násl., Krainz: System § 246 a rozhodnutí nejvyššího soudu čís. 1872, 2590, 371, 2184, 4017, 6015, 7050, 5432, 3722, 5432, 4333). Vzhledem k tomu co shora uvedeno posoudil prvý soud věc správně po stránce právní i skutkové.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl ani dovolání prvžalovaného Václava O-a, ani dovolání spolužalovaného Václava K-a.

D ů v o d y :

D o v o l á n í p r v ž a l o v a n é h o V á c l a v a O - a. Dovolatel uplatňuje jen dovolací důvod nesprávného právního posouzení (čís. 4 § 503 c. ř. s.) a shledává je v tom, že odvolací soud posoudil sporný případ s hlediska žaloby zápůrčí, což prý jest nesprávné. Žaloba zápůrčí nemá prý místa tam, kde lze žalovati o plnění, jakž jest tomu v souzené

rozepři. An soud vyhověl žádosti žalobní ad II, uznáv, že spolužalovaný K. jest povinen usedlost vykliditi, nemá prý žalobce již právní zájem na tom, by dovolatel byl odsouzen uznati, že spolužalovaný K. bydlí v usedlosti bez právního důvodu, a nemá prý ani zájem ani nárok, by služebnost bytu a výměnek byly prohlášeny za neexistentní. Stačilo prý, by se žalobce domáhal na druhém žalovaném vyklizení z usedlosti. Proti dovolateli nebyla prý žaloba na místě, jest zbytečná a pochybená. S těmito vývody dovolatelovými nelze souhlasiti, neboť přezírají zjištěný skutkový děj, podle něhož jest žalobce spoluvlastníkem jedné poloviny usedlosti čp. 16 a 17, zapsané ve vl. čís. 16, a druhý žalovaný, který byl spoluvlastníkem téže usedlosti, prodal svou polovici prvžalovanému bez vědomí a souhlasu žalobcova a vymínil si při prodeji doživotní a na prodané polovici knihovně zajištěnou výměnu a služebnost bytu, kterých druhý žalovaný skutečně užívá. Za tohoto zjištěného stavu věci nemůže býti pochybnosti o tom, že dovolatel předsevzal jednak tím, že zřídil jako spoluvlastník usedlosti druhému žalovanému doživotní a bezplatnou na své polovici usedlosti knihovně zajištěnou výměnu a služebnost bytu, a pak tím, že výkon těchto práv trpěl bez souhlasu žalobce, na společné věci takovou změnu, kterou se dotkl podílu žalobcova (§ 828 obč. zák.) a zasáhl neoprávněně a svémocně do jeho spoluvlastnického oprávnění. Poněvadž podstata spoluvlastnictví spočívá v tom (§§ 828, 829, 833 obč. zák.), že jeden spoluvlastník není oprávněn proti vůli druhého společné věci fysicky užívat i druhého z užívání vylučovati, dovolatel však tím, že dal určitou část společné usedlosti druhému žalovanému v trvalé fysické užívání a dal mu jeho práva i knihovně zajistiti, žalobce ze společného užívání společné věci vyloučil, jest žalobce oprávněn domáhati se k zachování svobody svého práva spoluvlastnického proti dovolateli výroku soudního ad I a III. Žalobce nedomáhá se ničeho jiného, než svobody svého spoluvlastnického práva proti žalovaným, kteří toto právo obmezují jiným způsobem než zadržováním věci, jeho žaloba má proto všechny znaky žaloby zápůrčí a nepochybil tudíž odvolací soud, když ji posuzoval s tohoto hlediska. Nároky žalobní jsou jasné, určité a splnitelné, a zbytečně vytýká dovolatel jejich neproveditelnost. Správně odkázal také odvolací soud na ustanovení § 367 ex. ř. Dovolání není opodstatněné a nebylo mu proto vyhověno.

D o v o l á n í s p o l u ž a l o v a n é h o V á c l a v a K - a. Dovolatel uplatňuje jako dovolací důvod jen nesprávné právní posouzení (čís. 4 § 503 c. ř. s.), avšak rovněž marně. Odvolací soud prý neprávem přiznal žalobci jakožto spoluvlastníku oprávnění k zápůrčí žalobě. Podle ustanovení § 361 obč. zák. náleží prý moc nad usedlostí oběma spoluvlastníkům vespolek, k nakládání jest prý zapotřebí srovnalé vůle obou spoluvlastníků a proto prý mají žalobu na vyklizení podati oba spoluvlastníci. Tento právní názor dovolatelův přezírá však podstatu této žaloby, neboť spoluvlastník nepodniká touto žalobou nic, čím by ostatní společníky nebo společný majetek poškozoval, nýbrž hájí jen svobodu společného majetku a odráží neoprávněný útok na tuto svobodu, i když byl podniknut druhým spoluvlastníkem, jak jest tomu v souzeném případě. Tato

zásada se uznává nejen v teorii (viz Randa, Právo vlastnické str. 298), nýbrž i v praxi (rozh. čís. 1872, 2590, 5794). Pokud se vývody dovolání zabývají otázkou, že žalobce přenechal hospodaření na statku prvžalovanému a že v důsledku toho jest spolužalovaný oprávněn trpěti bydlení dovolatele na statku, ocitá se dovolatel s těmito vývody v rozporu se spisy, poněvadž odvolací soud výslovně uvádí, že přenechání hospodaření prvžalovanému prokázáno nebylo. Nelze se proto těmito vývody dovolání dále zabývat. Dovolatel snaží se posléze dovoditi, že se žalobce nemůže oprávněně domáhati zrušení té části výměnku, která se vztahuje na to, že dovolatel jest oprávněn z pole prvžalovaného nakopati si podle svého výběru řádek ranných brambor. Poněvadž prý se toto jeho právo nevztahuje na pole žalobcovo, nýbrž na pole prvžalovaného, nedotýká prý se to žalobce a neděje se prý zásah do jeho práv. Jak již shora bylo dovoděno předse vzal prvžalovaný tím, že zřídil dovolateli na své polovici usedlosti výměnu, která mezi jiným pozůstává z práva nakopati si řádek ranných brambor, a pak tím, že výkon tohoto práva trpí bez souhlasu žalobce, na společné věci takovou změnu, kterou se dotkl podíl žalobce a zasáhl neoprávněně do jeho spoluvlastnického oprávnění. Jest proto nárok žalobní i proti dovolateli v tomto směru opodstatněný. Totéž platí i o zřízené služebnosti bytu. Dovolání druhožalovaného jest rovněž neopodstatněné a nebylo mu vyhověno.

Čís. 10989.

Směnečný zákon ze dne 13. prosince 1927, čís. 1 sb. z. a n. na rok 1928.

Nevyžaduje se, by podpis akceptantův byl umístěn pod kontextem směnky; může se tak státi na líci směnky kdekoliv, i napříč.

(Rozh. ze dne 17. září 1931, Rv I 1303/31.)

Procesní soud první stolice ponechal směnečný platební příkaz v platnosti a uvedl v otázce, o níž tu jde, v důvodech: Námitka, že směnka jest neplatná, jelikož není žalovanými jako příjemci podepsána, ani se příjemci nepodepsali pod kontextem směnky, nýbrž na straně přes kontext, není v zákoně odůvodněna. Podle § 19 (3) směn. zák. platí za neobmezené přijetí, podepíše-li se směnečník na líci směnky i jen svým jménem nebo firmou. Toto jasné znění zákona nelze vykládati tak, že se akceptant musí podepsati pod kontext směnky; naopak stačí jako přijetí, když se směnečník podepíše kdekoliv na líci směnky. Na tom nezmění nic ani ustanovení § 19 (2) směn. zák. Odvolací soud napadený rozsudek potvrdil. Důvody: Prvý soud správně uvedl, že směnka, o níž jde, obsahuje všechny podstatné náležitosti směnky podle § 3 směn. zák. a náležitě odůvodnil, proč o neplatnosti směnky nemůže býti řeči, ustanovením § 19 (3) směn. zák., podle něhož platí za neomezené přijetí, podepíše-li se směnečník na líci směnky i jen svým jménem